AOb Hoofdkantoor
St.-Jacobsstraat 22
Postbus 2875
3500 GW UTRECHT

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenepad 1
2595BG Den Haag

Datum: 2-8-2026
Onze ref.: 595597 /JC
Inlichtingen: jcrabbendam@aob.nl
Onderwerp: Commissiedebat Toetsen en examens

Geacht Kamerlid,

Op 9 september vindt het commissiedebat Toetsen en examens plaats. Graag brengt de Algemene Onderwijsbond (AOb) enkele punten onder uw aandacht.

Toetsen zijn geen doel op zich. Ze geven inzicht in de ontwikkeling van leerlingen en in de mate waarin zij leerdoelen behalen. Daarbij is het belangrijk om bij de inrichting van het toetsstelsel oog te houden voor de brede doelen van het onderwijs. Het moet daarbij niet alleen gaan om wat meetbaar is, maar ook om de kwaliteit en breedte van het onderwijs. Daarbij moet aandacht zijn voor basisvaardigheden én voor een rijk curriculum.

Eén doorstroomtoets, ontwikkeld mét leraren

De AOb vindt het belangrijk dat wordt toegewerkt naar één doorstroomtoets, omdat dit bijdraagt aan een meer eenduidige beoordeling en gelijke kansen voor leerlingen. De voorgestelde invoering in 2029 is wat ons betreft aan de late kant. We zouden daarom graag zien dat, waar mogelijk, al eerder stappen worden gezet richting één doorstroomtoets. Daarbij moeten leraren vanaf het begin een stevige rol krijgen. Leraren weten als geen ander wat een goede toets in de onderwijspraktijk vraagt. Zij moeten daarom kunnen meepraten over de ontwikkeling, inhoud en kwaliteit van de doorstroomtoets.

Daarnaast moet de doorstroomtoets beschikbaar zijn voor alle leerlingen. Het kan niet zo zijn dat leerlingen met bijvoorbeeld een visuele, auditieve of motorische beperking niet volwaardig kunnen deelnemen omdat een passende versie van de toets ontbreekt; dat is nu wel het geval. Hierdoor wordt een deel van de leerlingen uitgesloten. Toegankelijkheid moet daarom vanaf de ontwikkeling van de toets worden meegenomen.

Voorkom dat toetsing het onderwijs versmalt

We moeten ervoor waken dat de dalende leerprestaties leiden tot een steeds smallere focus in toetsing op alleen basisvaardigheden. De leerprestaties van leerlingen worden in internationale vergelijkingen, zoals PISA, gemeten op een beperkt aantal vaardigheden en vakgebieden die internationaal goed vergelijkbaar en meetbaar zijn. Daarmee geven deze scores belangrijke informatie, maar ze geven geen volledig beeld van de ontwikkeling van leerlingen of van de kwaliteit en breedte van het onderwijs. Gezien de ontwikkelingen in de leerprestaties is het begrijpelijk dat er veel aandacht is voor taal en rekenen. Tegelijkertijd is goed onderwijs meer dan dat. Leerlingen hebben een brede kennisbasis nodig om zich te ontwikkelen en nieuwe

kennis te kunnen begrijpen. Toetsing moet daarom recht doen aan de breedte van het onderwijs en aansluiten bij een rijk curriculum.

Juist een kennisrijke omgeving draagt ook bij aan de ontwikkeling van basisvaardigheden. Leerlingen ontwikkelen hun woordenschat, leesvaardigheid en begrip bijvoorbeeld door kennis op te doen over geschiedenis, aardrijkskunde, natuur, cultuur en maatschappij. Een brede kennisbasis helpt leerlingen om nieuwe informatie te begrijpen, verbanden te leggen en zich verder te ontwikkelen.

Digitalisering van centrale examens

Sinds 2025 is het programma Digitalisering Centrale Examens gestart. We onderschrijven het belang van een goed functionerende en wendbare examenketen. Ook voor de examenketen is het belangrijk om te zorgen voor toegankelijkheid voor alle leerlingen. Tot op heden zijn lerarenorganisaties nog niet aangehaakt op dit programma. Nu OCW onderzoekt wat wenselijk en uitvoerbaar is, benadrukken wij het belang van het tijdig betrekken van de beroepsgroep bij deze ontwikkelingen.

Bouw toetsdeskundigheid op in het onderwijs

Goede toetsing vraagt om kennis van de onderwijspraktijk. Die kennis moeten we niet buiten het onderwijs zoeken, maar juist binnen het onderwijs versterken. Geef leraren de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot toetsexpert en benut hun kennis bij de ontwikkeling van toetsen. Het structureel inhuren van externe deskundigen is daarvoor niet de oplossing. Bouw duurzame toetsdeskundigheid op binnen het onderwijs en zorg ervoor dat leraren invloed hebben op de manier waarop leerlingen worden getoetst.

Latere selectie: de stem van de leraar

Bij de discussie over latere selectie is het belangrijk oog te hebben voor de onderwijspraktijk. De vraag wanneer leerlingen worden geselecteerd voor een vervolgonderwijsniveau heeft direct gevolgen voor leerlingen, leraren en scholen.

De AOb gaat in het najaar onder onderwijspersoneel uitvragen hoe zij de huidige selectie ervaren en wat volgens hen nodig is bij het eventueel invoeren van latere selectie. De uitkomsten daarvan delen wij graag met de Kamer.

Met vriendelijke groet,

Anton Bodegraven
Dagelijks bestuurder po

Kim van Strien
Dagelijks bestuurder vo